

методологічні та організаційно-правові аспекти : монографія. Львів : ЛРІДУ УАДУ, 2002. 468 с.

3. Адміністративний менеджмент : навч. посіб. / Михалицька Н. Я., Верескля М. Р., Михалицький В. С. Львів : Львів ДУВС, 2019. 320 с.

4. Дніпров О. С. Державна влада як каталізатор розбудови держави. *Адміністративне право і процес: проблеми та перспективи розвитку* : зб. тез доповід. наук.-практ. круглого столу (м. Львів, 29 лют. 2016 р.) [у 2-х ч.]. Київ : Леся, 2016. Ч. 2. С. 27–30.

5. Дніпров О. С. Поняття та ознаки органів місцевої виконавчої влади. Правові, соціально-психологічні та інформаційні процеси державотворення в контексті євроінтеграції : зб. матеріалів наук.-практ. конф. (м. Львів, 8–9 лют. 2016 р.). Львів, 2016. С. 25–26.

6. Джафарова О. В. Дослідження органів публічної адміністрації в системі суб'єктів дозвільної діяльності в Україні. *Форум права*. 2018. С. 42–49.

7. Стукан Т. М. Публічна влада: характеристика, ознаки та форми прояву. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2021. № 4 (31). С. 37–41.

8. Державна служба в Україні : навч. посіб. / Малиновський В. Я. Київ : Кондор, 2018. 312 с.

Васильєв Олексій Дмитрович,
студент 2 курсу Навчально-наукового
інституту права Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник:
Дідич Тарас Олегович,
професор кафедри теорії та історії
права та держави Навчально-наукового
інституту права Київського національного
університету імені Тараса Шевченка
доктор юридичних наук, професор

ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВОМ НА ПРАВОТВОРЧІСТЬ: ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ТА ПРАКТИКИ

Для початку потрібно з'ясувати значення дефініції «правотворчість». У своїх роботах В.В. Копейчиков давав таке визначення: «правотворчість – це діяльність державних органів і посадових осіб, громадських організацій, уповноважених на те державою, а також усього народу країни, що спрямовується на утворення, зміну чи скасування нормативно-правових актів»

[1]. Як ми бачимо науковець підходить системно до визначення поняття, особливо звертаючи увагу на непорушність засадничих принципів: демократизм, гуманізм, поєднання національного та інтернаціонального, законність, науковість, плановість.

Інша дефініція, що потребує детального визначення – це «зловживання правом». Цей термін пройшов довгий генезис свого становлення у юридичній методології.

Проблема зловживання правом відома ще з часів римського права. Римські юристи фіксували випадки, коли суб'єктивні права використовувалися не для задоволення законних інтересів уповноваженої особи, а виключно на шкоду зобов'язаній особі. Здійснення таких прав сприймалося не тільки як невинуватене, але і як зловмисне [2].

У сучасній юридичній літературі дефініцію визначають так: зловживання правом – це особливий вид правової поведінки, який полягає у використанні громадянами своїх прав у недозволені способи, що суперечать призначенню права, внаслідок чого завдаються збитки (шкода) суспільству, державі, окремій особі [3].

З іншого боку, існує й другий підхід до тлумачення дефініції. Зловживанням правом вважається використання суб'єктивного права з порушенням меж його дії, ненормальне (марне, незвичайне, шкідливе або аморальне) здійснення права, що виявляється в недозволених конкретних діях, які завдають шкоди іншим особам або створюють загрозу для прав інших осіб. При зловживанні правами виникає загроза та перешкоджання реалізації законних прав та інтересів інших осіб, суспільства та держави [4]. У своєму підручнику В.В. Копейчиков виділяє такі аспекти реалізації права – це використання, виконання та дотримання, тобто при таких умовах норма права не у повній мірі виконує своє функціональне призначення [5].

Сақун О.Ф. у своїй роботі визначає такі головні ознаки зловживання правом:

- 1) наявність в особі суб'єктивного права;
- 2) діяльність особи, що спрямована нібито на реалізацію цього права, видимість легальності поведінки; відсутність порушення конкретних юридичних заборон (їх додержання) чи невиконання обов'язків (їх виконання);
- 3) використання недозволених засобів і способів здійснення права;
- 4) здійснення права всупереч його соціальному призначенню;
- 5) усвідомлення особою своїх дій, свідомий вихід за встановлені законом межі (наявність умислу);
- 6) заподіяння шкоди (збитку) інтересам суспільства чи інтересам іншої особи (окрім інтересів, що на пряму охороняються законом);
- 7) невиразність протиправності поведінки як юридичної ознаки правопорушення;
- 8) не традиційність юридичних наслідків Відсутність юридичної відповідальності, що властива правопорушенню [6].

Протиправне зловживання права слід розуміти як порушення особою

своїх правових обов'язків. Юридичні обов'язки в праві не тільки встановлюються конкретними правовими нормами, але й впливають із загальних принципів права, а в багатьох випадках – з вольових актів, санкціонованих державою. Таким чином, суб'єктивні права органічно поєднуються з обов'язком використовувати ці права належним чином, тому суб'єктом зловживання може бути самий законодавець.

Щодо проявів зловживання правом на правотворчість, то не можемо не згадати принципи на яких базується правотворчість. У своїй роботі професор В.П. Плавич визначає, що усі принципи правотворчості поділяються на дві групи: 1) основні засадничі принципи, на яких засновується правотворча діяльність в цілому незалежно від її виду, суб'єктів та сфери регулювання, до яких можна віднести загально визнані переважною більшістю науковців принципи, як верховенство права, демократизм, законність, гуманізм, науковість, професіоналізм; 2) допоміжні (другорядні), які можуть слугувати основою правотворчої діяльності від конкретного виду даної діяльності, специфіки відповідної галузі регулювання суспільних відносин. До них можна віднести принципи історизму, оперативності, гласності, системності, технічної досконалості, стабільності тощо [7]. Більшість принципів закріплена у розділі I «Загальні засади» Конституції України [8].

Отже, на нашу думку, зловживання правом на правотворчість виявляється насамперед у порушенні суб'єктом, наділеним правотворчими повноваженнями одного або декілька засадничих принципів при прийнятті актів правотворчості. Враховуючи вище зазначене, ми дійшли наступних висновків:

- по-перше, генезис дефініції «зловживання правом» бере свій початок зі Стародавнього Риму, проте його прояв у правотворчості обґрунтовується в юриспруденції лише в кінці ХХ ст. – на початку ХХІ ст. Зловживання правом на правотворчість являє собою самостійну форму зловживання правом, що виявляється насамперед у порушенні принципів правотворчості, як міжнародного, так і національного рівня;

- по-друге, в сучасних умовах проблематика зловживання правом на правотворчість набуває особливої актуальності на фоні а) посилення політичної боротьби, б) впливу на правотворчість міжнародно-політичного та економічного факторів, в) визначального значення фактору воєнного стану, що актуалізує практику надзвичайної правотворчості та підвищує ризики зловживання правом на її здійснення, тощо. Вказане засвідчує важливість посилення наукових досліджень питань зловживання правом на правотворчість, на підставі чого вироблення практичних механізмів протидії такому зловживанню, підвищення рівня професійної культури нормопроектувальників і правотворців.

Список використаних джерел

1. Правознавство : підруч. / С. Е. Демський, В. С. Ковальський, А. М. Колодій / Ред. В. В. Копейчиков. Київ : Юрінком Інтер, 2003, 67 с.

2. Резніков В. В. Зловживання правом: поняття та ознаки. Університетські наукові записки. Київ, 2013. 23 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&Image_file_name=PDF/Unzap_2013_1_5.pdf

3. Теорія держави і права : підруч. / Скакун О.Ф. Харків : Консум, 2001. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-51.html> – 51 с.

4. Теорія держави та права : підруч. / Є. О. Гіда та ін. / За заг. ред. Є. О. Гіди. Київ : ФОП О. С. Ліпкан, 2011. 576 с.

5. Загальна теорія держави і права : навч. посіб. / А. М. Колодій та ін. / За ред. В. В. Копейчикова. Київ : Юрінком Інтер, 1999. 443 с.

6. Теорія держави і права: підручник / Скакун О.Ф. Харків: Консум, 2001 року – 60 с.

7. Плавич В.П. Зasadничі принципи правотворчої діяльності як основа її ефективності. Одеса, 2012. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/63775/16Plavich.pdf?sequence=1>

8. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4239>

*Велика Дар'я Сергіївна,
студентка за ОР «Бакалавр»
Навчально-наукового Інституту права,
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
Науковий керівник:
Теремцова Ніна Володимирівна,
доцентка кафедри теорії та історії
права та держави Навчально-наукового
інституту права Київського національного
університету імені Тараса Шевченка
кандидатка юридичних наук, доцент*

АКТУАЛЬНЕ ПИТАННЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Органи державної влади – це ланка (елемент) механізму держави, що бере участь у виконанні функцій держави й наділений при цьому владними повноваженнями [1].

Класифікувати можна за різними підставами: – за місцем у системі